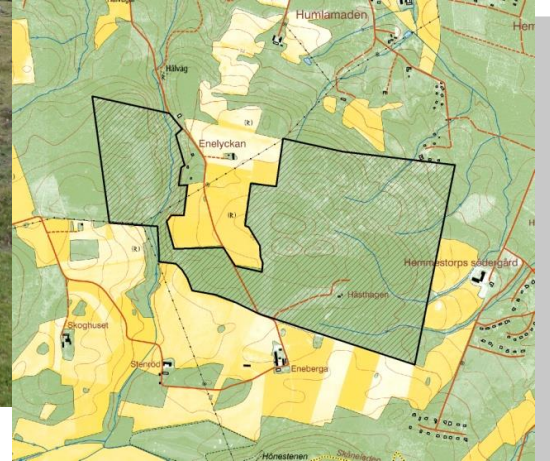

Bevarandeplan för Natura 2000-område Humlamaden-Enelyckan SE0430161

Humlamaden, foto: Gunilla Davidsson Lundh

Grunduppgifter om Humlamaden-Enelyckan

Län: Skåne
 Kommun: Lund
 Läge: 25 km O Lund
 Markägare: Naturvårdsverket, Enskilda
 Areal : 91,2 ha
 Skyddsform: På de nordöstra delarna pågår naturreservatsbildning
 Bakgrund: pSCI beslutat av Regeringen 2002-01.
 SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.
 Bevarandeplan fastställd och kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län
 2016-12-16 respektive 2016-12-30
 Reviderad: Förslag till bevarandeplan; 2010-04 samt 2016-03.

Länsstyrelsen
Skåne

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG) och Habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG).

Vad är en bevarandeplan?

Till varje område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området.

Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området..

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt . Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

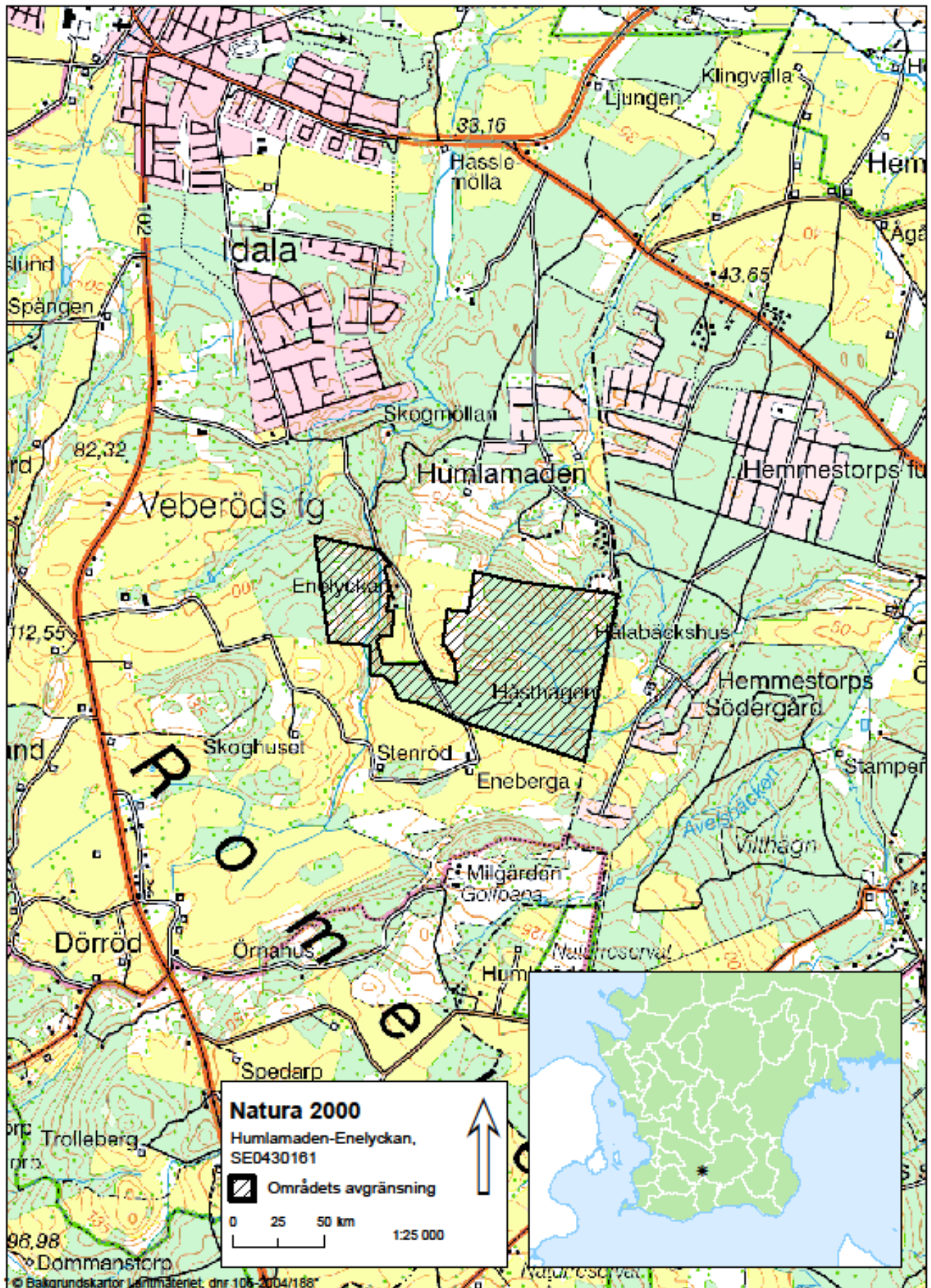
Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/2000

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

Översiktskarta.....	4
Ingående naturtyper enligt Natura 2000	6
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden	7
Bevarandemål	7
Målandikatorer.....	7
Areal naturtyper	7
Ekologiska strukturer och funktioner.....	8
Typiska arter för naturtyperna	9
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus	9
Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus	10
Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?	11
Skydd och bevarandeåtgärder.....	12
Skydd och regleringar	13
Bevarandeåtgärder	13
Uppföljning	14
Övrigt.....	14
Referenser	14
Bilagor.....	15
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	16
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan	17
Bilaga 3, Rödlistade arter i Natura 2000-naturtyperna 2010.....	18

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Humlamaden-Enelyckan ligger i kuperad terräng på Romeleåsen sydost om Veberöd. Området utgörs av buskrika betade fäladsmarker, svackor med lövskog, hyggen samt yngre ek- och granplanteringar i ett kuperat landskap. Fäladsmarkerna vid Humlamaden i nordost och Hässlemöllafälad i nordväst är rester från ett äldre kulturlandskap som förekom på hela Romeleåsen under 1800-talet och domineras av den för ris- eller mellanbygden i Skåne typiska enefäladen. Enefäladen har skapats genom ett ständigt veduttag och har lång kontinuitet som träd- och buskbärande betesmark vilket har gett särskilda förutsättningar för växter och djur. Området har en historia som utmark och har under olika tidsperioder haft en varierande förekomst av träd och buskar. Vegetationen domineras framförallt av näringsfattigare hedtyper. Idag är stora delar av fäladsmarken igenvuxen med enbuskar. Stora röjningsarbeten har genomförts och planeras i de igenvuxna enepartierna.

I forna tider har området tillhört Veberöds bys utmark och på den historiska kartan från 1693 framgår det att utmarken var beklädd med skog av bok med en, al och björk. På 1800-talet blev landskapet mer öppet och trädfattigt. På den skånska Recognosceringskartan från 1812-1820 syns det att utmarken blivit öppnare jämfört med äldre kartor.

Under 1900-talets senare hälft har området växt igen med träd och buskar men vissa partier av betesmarkerna var trädbärande redan i början av 1900-talet¹. Vissa delar av de nuvarande betesmarkerna som t.ex. i den nordöstra hörnet av området samt hygges- och granpartierna i sydöstra hörnet av området var uppodlade i början av 1900-talet².

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Höjdskillnaderna är stor inom området och från de högst belägna platserna har man fin utsikt över Vombsänkan. På en del platser går berget i dagen. Bergarten består av gnejs. Jordarterna består av morän och lerig morän. Avrinningsområdet är Kävlingeån.

Flera trädbevuxna fuktstråk löper genom området och i västra delen har Skogsmöllebäcken skurit ner genom jordlagren. Slänten ovan bäcken är trädbevuxen med framförallt fågelbär och området kallas för "Körsbärsdalen". Under 1900-talet avtog betestrycket, vilket medförde att albuskarna utvecklades till slutet alskog med inslag av fågelbär, björk och bok samt att enbuskmarken förtätades alltmer. De stora partierna med lövsumpskog i östra delen av området kan ses som ett glest och fragmenterat kronskikt på flygbilder från 1940-talet. Kronskiktet förtätades väsentligt under senare delen av 1900-talet. Trots att klibbalen är relativt osmaklig för djur hölls

¹ Gamla ekonomiska kartan 1914, flygbilder från 1939-47

² Gamla ekonomiska kartan 1914

den troligtvis effektivt tillbaka i 1800-talets intensivt betade fäladsmarker. Rester av forna jordhågnader (gropavallar) finns kvar. Den södra delen av området var planterad med granskog fram tills nyligen. Under stormen 1999 blåste stora delar av granskogen ner och på marken förekommer idag stora arealer med hyggesvegetation. Området är nu huvudsakligen planterad med ädellöv men med mindre ytor med barr.

Ingående naturtyper enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök under växtsäsongen år 2003 och 2006.

Tabell 1. Humlamaden-Enelyckans naturtyper med arealer 2003 och 2006 och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i **fullgod bevarandestatus** där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en **icke fullgod naturtyp** uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. **Utvecklingsmarker** kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha)		Areal (ha)
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen (4030)	1,89	3,41	5,3
Enbuskmarker nedanför trädgränsen (5130)	6,80	6,82	13,6
*Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen (6230)	1,17	1,82	3,0
Pionjärvegetation på silikatrika bergytter (8230)	0,19	0,12	0,31
Trädklädd betesmark (9070)	5,53	4,09	9,6
*Lövsumpskog (9080)	-	5,83	5,8
Näringsfattig bokskog (9110)	0,36	0,24	0,6
*Svämlövskog (91E0 eller 9750)	0,51	-	0,51
Total areal naturtyper	38,8		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
Icke- naturtyp			
Utvecklingsmarker mot:			
Enbuskmarker nedanför trädgränsen (5130)	5,87		
*Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen (6230)	0,88		
Trädklädd betesmark (9070)	0,18		
Lövsumpskog (9080)	0,28		
Total areal utvecklingsmarker	7,21		

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatsdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Det övergripande bevarandesyftet med Natura 2000-området Humlamaden-Enelyckan är att bevara en rest av den tidigare rikt förekommande skånska enefäladen samt staggräsmarker, rished och skogar. Naturtyperna utgörs av enbuskmarker (5130), rished (4030), trädklädda betesmarker (9070), staggräsmark (6230), pionjärvegetation (8230), lövsumpskog (9080), näringsfattig bokskog (9110) samt svämlövskog (91E0). Enligt EU är naturtyperna staggräsmarker (6230), lövsumpskog (9080) samt svämlövskog (91E0) prioriterade men Länsstyrelsen vill också prioritera enbuskmarkerna 5130 och 4030 samt själva körsbärsdalen med 9070 m.m.

Motivering; Ett område längs Skogsmöllebäckens dalgång med övervägande del gamla fäladsmarker som är mer eller mindre träd- och buskrika.

Bevarandemål

Natura 2000-området Humlamaden-Enelyckan präglas av hävd genom bete i väster samt av igenvuxna enefälader och stora hyggen i öster. Rövningar och gallringar behöver göras för att de östra delarna ska få gynnsam bevarandestatus. Gläntor skapas för större ljusinsläpp i de tätare bestånden.

Död ved och grova träd ska finnas rikligt i den trädklädda betesmarken samt i alla skogshabitaten. I lövsumpskog (9080) samt svämlövskog (91E0) ska hydrologin vara ostörd och översvämningar ske regelbundet. En bibehållen grundvattennivå med god vattenkvalitet bevaras. Ädellövskogen (9110) ska vara flerskiktad och det ska finnas rikligt med grova och gamla träd. I betesmarkerna (4030, 5130, 6230, 8230, 9070) ska ingen tillförsel av näringsämnen ske och typiska arter som blåsuga, stagg, backtimjan, knägräs, backsippa, mandelblom och vårtåtel ska förekomma. I skogarna ska det finnas typiska arter som t.ex. gullpudra, skärmstarr, bokvårtlav och bäckbräsma. I 8230 ska inga träd och buskar etablera sig.

Arealerna ska minst vara densamma som i tabell 1 men många utvecklingsmarker mot 5130, 6230, 9070 och 9080 kan på sikt medföra att dessa naturtyper ökas.

Målindikatorer

För Humlamaden-Enelyckan innebär detta följande målindikatorer:

Areal naturtyper

- Naturtypen ris och gräshed (4030) ska omfatta minst 5,3 ha

- Naturtypen enbuskmarker (5130) ska omfatta minst 13,6 ha men utvecklingsmarken på 5,87 ha kan på lång sikt bli naturtyp.
- Naturtypen trädklädd betesmark (9070) ska omfatta minst 9,6 ha men utvecklingsmarken på 0,18 ha kan på lång sikt bli naturtypen.
- Naturtypen staggräsmark (6230) ska omfatta minst 3 ha men utvecklingsmarken på 0,88 ha kan på lång sikt bli naturtypen.
- Naturtypen bergytter med pionjärvegetation (8230) ska omfatta minst 0,31 hektar.
- Naturtypen lövsumpskog (9080) ska omfatta minst 5,83 ha men utvecklingsmarken på 0,28 ha kan på lång sikt bli naturtyp.
- Naturtypen näringsfattig bokskog (9110) ska omfatta minst 0,60 ha.
- Naturtypen svämlövskog (91E0) ska omfatta minst 0,51 ha.

Ekologiska strukturer och funktioner

Betesmarkerna (4030, 5130, 6230, 8230 och 9070)

- Området hävdas på ett sådant sätt att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade arter.
- Träd och buskar i 4030 får ha en krontäckning på högst 10 %.
- Träd- och buskskiktets krontäckning i naturtypen 5130 är högst 30 %
- De trädklädda betesmarkerna (9070) ska ha en krontäckning på mellan 30-40 %
- I de trädklädda betesmarkerna (9070) ska det finnas minst 3 grova träd eller hålträd per ha och minst 6 yngre ersättningsträd per ha.
- I den trädklädda betesmarken (9070) ska det finnas minst 15 m³/ha av död ved. Den döda veden ska finnas i olika dimensioner och i olika nedbrytningsstadier.
- Konkurrenskraftiga ohävdarter såsom t.ex. björnbär, brännässla, åkertistel och hundkåx får endast förekomma i ringa omfattning.
- Pionjärvegetation på hållmarkspartier (8230) ska vara öppna och solbelysta för att bevaras och utvecklas.

Skogen (9080, 91E0, 9110)

- I partier med lövsumpskog (9080) och i svämlövskogar (91E0) ska den interna dynamiken i huvudsak få utvecklas fritt. Naturvårdsanpassad skötsel i 9080 får dock ske.
- I lövsumpskogar (9080) och i svämlövskogen (91E0 eller 9750) ska hydrologin vara ostörd. Flödesregleringen i 91E0 ska minst uppfylla klass 1 eller 2 enligt hydromorfologiska bedömningsgrunder med avseende på hydrologi.
- Död ved i olika dimensioner, åldrar och nedbrytningsstadier skall finnas kontinuerligt i form av lågor, torrakor, döda stående träd, träd med döda grenar samt högstubbar. Volymen död ved ska i genomsnitt uppgå till minst 40 m³/hektar.
- Antalet ädellövsträd med en minimiålder på 150 år uppgår till mer än 4 st/ha. De gamla träden kan omfatta både grova träd och tunna senvuxna träd.

- I bokskogen ska nyckelarterna i trädsikten finnas i minst två skikt. I alla skikt skall nyckelarterna utgöra minst 50 % av skiktet. Bok utgör nyckelart i bokskogshabitaten (9110).

Typiska arter för naturtyperna

Rished (4030, 5130)

- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 4030. De typiska arterna blåsuga, hirsstarr, stenmåra, knägräs, stagg, pillerstarr och vårtätel har påträffats i naturtypen
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 5130. De typiska arterna backtimjan, jungfrulin, sankt Pers nycklar, knägräs och stagg har påträffats i naturtypen.

Stagghed (6230)

- Det ska finnas minst 3 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 6230. De typiska arterna backsippa, backtimjan, liten blåklocka, mandelblom, svartkämpar, vårbrodd har påträffats i området

Trädklädd betesmark (9070)

- Det ska finnas minst 1 typisk art i genomsnitt per provyta i naturtypen 9070. De typiska arterna liten blåklocka och stagg har påträffats i naturtypen.

Pionjärvegetation (8230)

- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 8230. De typiska arterna vårtätel och vårspärgel har påträffats i naturtypen.

Skogen (9110, 91E0, 9080)

- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 9080. De typiska arterna gullpudra, kärffibbla och skärmstarr har påträffats här.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 9110. Den typiska arten bokvårtlav har påträffats här.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta i naturtypen 91E0. De typiska arterna majbräken och bäckbräsma har påträffats här.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Betesmarkerna (4030, 5130, 6230, 9070) samt pionjärvegetation (8230)

Fältskiktet i fäladsmarkerna, enbuskmark (5130) och öppnare hedpartier (4030) utgörs av arter såsom fårsvingel, liten blåklocka, ljung, pillerstarr, rödven, pipstakra,

ängsbräsma, tjärblomster, backtimjan, blåsuga, knägräs, blåmunkar, jungfrulin, mandelblomma, backnejlika, blodrot, stenmåra och ärenpris. Buskar av en, hagtorn, rosarter, hassel och björnbär finns och träd av björk, bok, ek, fågelbär, rönn och sälg finns. Här finns allt från öppna ytor till partier som är helt slutna och kraftigt igenvuxna med framförallt enar.

De fuktigare staggrika markerna (6230) domineras av borsttåg och stagg. Det förekommer också hirsstarr, grönstarr, darrgräs, hundstarr, ältranunkel. Öppna hedmarkspartier och stagggräsmarker ligger oftast i anslutning till eller insprängda i enbuskmarken eller i anslutning till trädklädda betesmarker (9070). Trädskiktet i de senare består till stor del av björk, bok, ek och fågelbär med ett fältskikt med stagg, stenmåra, skogsbräken, vårspärgel. På nyröjda partier med fäladsmark och trädbärande betesmark förekommer en mosaik med krustätelhet och hyggesvegetation. På mindre partier går berget i dagen och en pionjärvegetation har utvecklats (8230) med arter såsom bergsyra, vårtätel, fårsvingel, gråfibbla, ljung, rotfibbla, ren- och skorplavar samt björnmossor.

Skogen (9110, 91E0 och 9080)

Två mindre bestånd med näringsfattig bokskog (9110) förekommer med ekorrhär, krustätel, bokvårtlav och vårfryle. Vegetationen i den smala remsan med svämlövskog (91E0) är näringspåverkad. Skärmstarr, humleblomster och bäckbräsma finns. Lövsumpskogarna (9080) är starkt kulturpåverkade och betas idag. De består av likåldriga bestånd med al med inslag av björk, fågelbär, ek, bok, rönn, hägg och hagtorn. Vegetationen i fältskiktet är betesgynnad men artfattig, dock förekommer gulsippa, bäckbräsma, gullpudra och kärrfibbla. En del av Klibbalarna har utvecklat små socklar.

I Enelyckan förekommer den rödlistade kärlväxtarten småfruktig jungfrukam (*Aphanes australis*).

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

Naturvårderna på de hävdade markerna och på bergytter med pionjärvegetation bevaras bäst genom fortsatt beteshävd i de hävdade markerna (om möjligt med nötkreatur). En dynamik med träd och buskar får förekomma i betesmarken men igenväxningsvegetation måste hållas efter. Ytterligare förutsättningar för att säkerställa det långsiktiga bevarandet av fuktiga och blöta marker i området är en bibehållen grundvattennivå med god vattenkvalitet och ingen tillförsel av näringsämnen. Den

skogliga kontinuiteten och en varierad åldersstruktur på skogen är en förutsättning för förekomsten av höga naturvärden i områdets skogstyper. Olika strukturer och substrat såsom död ved och träd i olika nedbrytningsstadier är betydelsefulla för en hög biologisk mångfald med ett antal sällsynta och hotade arter. En förutsättning för att uppnå en långsiktigt gynnsam bevarandestatus är en obruten kontinuitet av grova träd och död ved. I naturtyper med gynnsam bevarandestatus ska de typiska arterna förekomma i långsiktigt livskraftiga populationer.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

De största riskerna för områdets naturtyper är:

- upphörd hävd, igenväxning, gödsling, användande av avmaskningsmedel med likartad miljöpåverkan som avermectin.
- produktionsinriktat skogsbruk i, och ofta även i anslutning till ett objekt. Skogsbruket leder till att värdefulla element och strukturer försvinner, de kan även leda till uttorkning genom ändrade markförhållanden och hydrologi. Det innebär i sin tur att många arter knutna till naturtypen har svårt att överleva. Föryngringsgallringar innebär också en fragmentering av naturtypen.
- avverkning av grova träd och bortplockning av död ved.
- igenväxning av de trädklädda betesmarkerna med beskuggning av grova träd och död ved.
- förändring av hydrologin i eller utanför området. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar i vattendrag, försurning eller eutrofiering.
- övergödning eller annan förorening av grund- och ytvatten.
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden.
- förändringar i skogens slutna karaktär som påverkar kryptogamer, både lavar och svampar.
- trädslagsbyte från löv till barrskog eller lövskog med arter utan ursprung i området.
- brist på gamla men klena, senvuxna bokstammar med röthål, som är mest värdefulla för epifyter .
- brist och bortplockning av grov och död ved av alla åldrar.
- transporter genom området som kan medföra körskador på marken.

De karaktäristiska fäladsmarkerna i Humlamaden-Enelyckan har skapats genom en långvarig tradition av hårt bete och virkesuttag. På 1800-talet hade fäladsmarkerna sin största utbredning i Skåne men efter omfattande rationaliseringarna av jordbruket under 1900-talet finns idag endast fragment kvar. Trots lämplig hävd kan kvalitén på de resterande markerna försämrans genom gödslings- och försurningseffekter via läckage

från omkringliggande åkrar och indirekt från det atmosfäriska kvävenedfallet. Fäladsmarker har troligen alltid haft en dynamisk utveckling med återkommande perioder av igenväxning. Under 1900-talet har många fäladsmarker växt igen i Skåne p.g.a. svag eller upphörd hävd. Vid jämförelse med flygbilder från 1940-talet kan konstateras att markerna i Humlamaden-Enelyckan på 1940-talet var träd- och buskfattigare än idag. Fäladsmarker och övriga öppna marker i området är i hög grad kulturskapade och således beroende av hävd i form av framförallt bete. Tillåts betesmarkerna växa igen under längre perioder utarmas florans successivt och möjlighet till återkolonisation av hävdberoende arter är minimal från det fåtal naturbetesmarker som finns kvar i regionen. Dessutom krävs ett kontinuerligt bete för att på sikt bibehålla livskraftiga populationer av de hävdberoende arterna. En otillräcklig framtida lönsamhet för djurhållning (och slåtter) på ogödslade naturgräsmarker är ett långsiktigt hot. Tillgången på betande djur kan därmed på sikt bli en begränsning för att kunna uppnå den eftersträlvade hävden i Humlamaden-Enelyckan.

För att säkerställa den långsiktiga förekomsten av de fuktighetskrävande staggräsmarker och alsumpskogarna i Humlamaden-Enelyckan är en hög grundvattennivå i området en grundläggande förutsättning. Ändringar av vattenregimen kan leda till uttorkning av markerna och förändringar av de för många sällsynta och hotade arter värdefulla livsmiljöerna.

Skogsbruk i form av avverkningar, hårda gallringar och röjningar av sly och bortplockning av död ved leder till att strukturer och funktioner som är förutsättningar för att bibehålla höga naturvärden i skogarna försvinner. Skapas dessutom en likåldrig skog uppstår det förr eller senare en brist på grova träd vilka är en viktig struktur för många vedlevande växt- och djurarter. Naturvårdsinriktade gallringar kan dock vara nödvändiga och medför förutom skapandet av en flerskiktad skog med naturlig föryngring att mängden främmande trädslag reduceras. Löpande röjningar av sly som inte är bok i bokskogar kan dessutom vara nödvändiga för att bibehålla bokskogen som naturtyp.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd och regleringar

Ca en fjärdedel av området är idag skyddat som naturreservat men den västra och den norra delen är inte alls skyddad. Eftersom Körsbärsdalen med sina stora värden ligger utanför det skyddade området så kan inte området anses vara tillräckligt reglerat. På grund av de väldigt höga naturvärdena som finns i området skulle någon form av skydd vara önskvärt även på dessa delar. Området ska läggas in som ett DOS-objekt i Länsstyrelsens system för att utreda om ytterligare skydd är möjligt. Miljöstöd kan eventuellt vara ett tillräckligt stöd och de västra delarna har miljöstöd. De sydöstra delarna av området har inga naturtyper utan består av yngre skog.

Omgivande marker ska skyddas mot exploatering, grundvattensänkande åtgärder mm med stöd av gällande lagstiftning (plan- och bygglagen, miljöbalken med flera lagar).

Åtgärdsplaner inom Miljö- och landsbygdsprogrammet har upprättats för delar av området.

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Den viktigaste bevarandeåtgärden är att området betas men stora delar är mycket igenvuxna och det krävs regelbundna utglesningar av träd- och buskskikt genom att skapa gläntor. Grova träd bör friställas så att inga träd står inom deras kronor. Enar av olika beskaffenhet (tex pelarenar och krypenar) sparas. Gödsling och användning av bekämpningsmedel får inte förekomma.

Restaureringsåtgärder

- Gran och främmande trädslag avverkas på sikt och markerna återförs till fäladsmark eller lövskog.
- Lämna trädskiktet i bäckravinerna i huvudsak för fri utveckling.
- Ytor med stormfällan återförs till betesmark eller lövskog.
- Successiv utgallring av träd och buskar på fäladsmarkerna för att återskapa en öppnare betesmark och släppa in mer ljus till den ljuskrävande floran och faunan.
- Spara ersättningsträd till de gamla befintliga träden.

- Gynna flerskiktning med aktiva åtgärder.

Löpande skötsel

- Fortsatt beteshävd på alla fäladsmarker, trädbärande hagmarker, öppna marker och i partierna med lövsumpskog. Helst med sambete mellan olika djurslag annars i första hand av nötdjur därefter häst eller får. Vegetationen ska vara nerbetad vid betessäsongens slut åtminstone de flesta åren. Uppnås inte detta bör åtgärder sättas in för att erhålla ett hårdare betestryck.
- Ett sambete med olika djurslag är önskvärt.
- Röjningar av träd och buskar i fäladsmarkerna och på de trädbärande betesmarkerna för att hindra igenväxning. Friställ vidkroniga träd. Föryngring av enbuskbeståndet på enefäladerna och träd på de trädbärande betesmarkerna ska eftersträvas. Enar av olika beskaffenhet sparas såväl sådana med krypande växtsätt som pelarenar .
- Skapa gläntor för större ljusinsläpp i de tätare bestånden.
- Vid behov slyröjning och röjning av björnbär.
- Hällmarkspartierna med pionjärvegetation och området i närmast anslutning därtill hålls fria från träd och buskar.
- Bokskogarna sköts med ett försiktigt naturvårdsinriktat skogsbruk.
- Gödsling och användning av bekämpningsmedel ska inte förekomma inom områdets naturtyper.
- Brynzoner mot åker och betesmark ska bibehållas.

Uppföljning

1. Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.
2. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Miljö- och landsbygdsprogrammets ersättningar utgår för skötseln för delar av Humlamaden-Enelyckan. I åtgärdsplanerna för området har skötselvillkoren fastställts.

Referenser

Gärdenfors U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

- Lunds kommun. 2005. Grönstruktur- och naturvårdsprogram för Lunds kommun – bevarande och utveckling. Stadsbyggnadskontoret och Tekniska förvaltningen.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 1996. Från Sandhammaren till Kullaberg - Naturvårdsprogram för f.d. Malmöhus län.
- Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Naturvårdverket förlag.
- Naturvårdsplan för Lunds kommun. 1990. Park- och Naturvårdsnämnden i Lunds kommun.
- Nordiska Ministerrådet. 1994. Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord 1994:665. Nordiska Ministerrådets sekretariat.
- Översiktsplan för Lunds kommun. 1998. ÖPL-98. Stadsarkitektkontoret i Lunds kommun.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Rödlistade arter

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

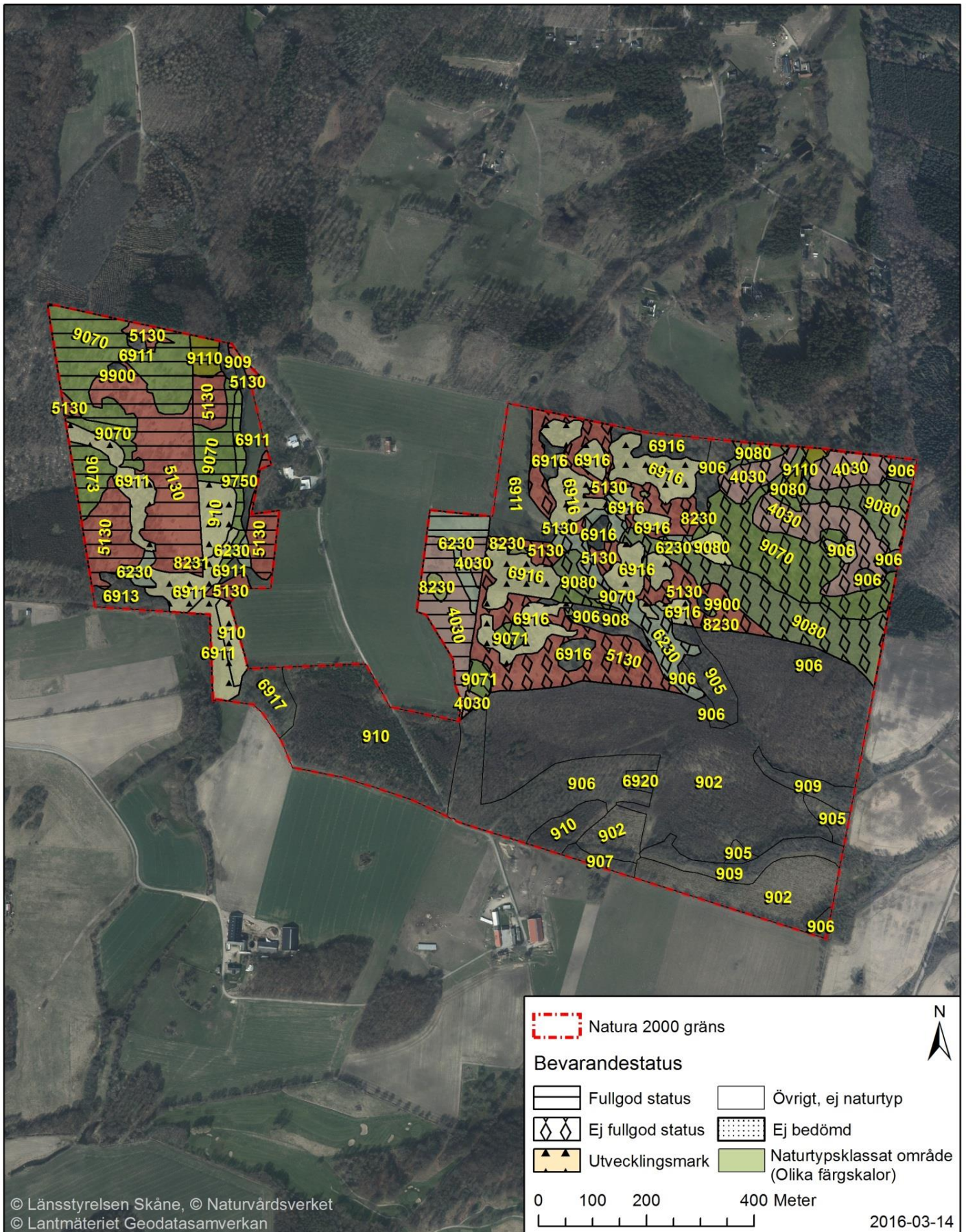
Planförfattare: Marie Löfberg

Senast reviderad 2005-11-25 av Marie Löfberg och 2016-03-11 av Marie Björkander

Natura 2000-området Humlamaden-Enelyckan, SE0430161 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Naturtyper
4030 - Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen
5130 - Enbuskmarker nedanför trädgränsen
6230 - Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen
8230 - Pionjärvegetation på silikatrika bergytor
8231 - Pionjärvegetation på silikatrika bergytor - Hällmarkstorrängstyp
9070 - Trädklädd betesmark
9071 - Trädklädd betesmark - Ekhagar
9073 - Trädklädd betesmark - Övriga trädklädda betesmarker
9080 - Lövsumpskog
9110 - Näringsfattig bokskog
9750 - Svämlövsskog
Icke-naturtyper
6911 - Öppen kultiverad betesmark
6913 - Trädbärande kultiverad betesmark
6916 - Buskrik utmark
6917 - Betad skog
6920 - Bebyggd mark
902 - granskog (>70% gran)
905 - lövblandad barrskog (30-70% löv)
906 - triviallövsskog (>70% triviallöv)
907 - ädellövsskog (>70% löv och >50% ädellöv)
908 - triviallövsskog med ädellövinslag (>70% löv och 20-50% ädellöv)
909 - lövsumpskog (lövsskog på blöt mark)
910 - hygge (avverkat för högst 10-15 år sedan, högst 3-5 m höga träd)
9900 - Ickenatura-skog

Bilaga 3, Rödlistade arter i Natura 2000-naturtyperna 2010

Rödlistade arter placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad).

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori
Enbuskmark (5130)			
-kärlväxter	revig blodrot	<i>Potentilla anglica</i>	VU
Näringsrik bokskog (9110)			
-lavar	bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT
Småvatten			
-kärlväxter	rödlänke	<i>Lythrum portula</i>	NT
Övrigt			
-kärlväxter	pipstärka	<i>Oenanthe fistulosa</i>	EN
-kärlväxter	åkerkulla	<i>Anthemis arvensis</i>	NT
-fågel	hämpling	<i>Carduelis cannabina</i>	VU

**Länsstyrelsen
Skåne**

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö
Tel 010/224 10 00
Epost lansstyrelsen@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/skane